

มาตรการขับเคลื่อนสังคมสูงวัยคนไทยอายุยืน
๔ มิติ
(เศรษฐกิจ สภาพแวดล้อม สุขภาพ และสังคม)

ส่วนที่ ๑

สถานการณ์สังคมสูงวัยของประเทศไทย

ประเทศไทยได้เข้าสู่สังคมสูงวัย มาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๘ โดยมีผู้สูงอายุมากกว่าร้อยละ ๑๐ ของประชากรทั้งประเทศ ปัจจุบันมีประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ ๑๙.๒ ของประชากรทั้งประเทศ และจะเข้าสู่สังคมสูงวัยระดับสุดยอดในปี ๒๕๗๔ การที่ประเทศไทยจะมีประชากรสูงอายุมากกว่าร้อยละ ๒๘ ของประชากรทั้งประเทศ อันเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าทางการแพทย์ ทำให้ประชากรไทยมีอายุยืนยาวมากขึ้นกว่าอดีต ซึ่งปัจจุบันอายุคาดเฉลี่ยคนไทยสูงถึงจากอายุ ๕๘ ปี เปลี่ยนเป็น ๗๗ ปี ในขณะที่อัตราการเจริญพันธุ์ที่ลดลงอย่างต่อเนื่องจากผู้หญิง ๑ คนมีบุตรเฉลี่ย ๒ คน ในปี พ.ศ. ๒๕๔๒ จะลดลงเหลือผู้หญิง ๑ คนมีบุตรเฉลี่ย ๑.๔ คน ในปี พ.ศ. ๒๕๗๒ และปัจจุบันสัดส่วนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศที่มีความท้าทายในหลากหลายมิติ โดยในอีก ๑๐ ปีข้างหน้าคาดว่าประชากรในกลุ่มอายุ ๔๐ ปีขึ้นไป จะเป็นคลื่นสึนามิประชากรขนาดใหญ่ที่จะกลายเป็นผู้สูงอายุในอนาคต และคนกลุ่มนี้ต้องเผชิญปัญหาต่าง ๆ ในอนาคตเป็นกลุ่มแรก และประชากรในกลุ่มนี้ จะต้องแบกรับภาระมากขึ้นในอนาคต เพราะนอกจากจะต้องประกอบอาชีพและหารายได้เพื่อเลี้ยงดูตนเองแล้ว ยังต้องดูแลบิดามารดาที่ชราภาพและบุตร รวมทั้งต้องจ่ายภาษีให้ภาครัฐ

ดังนั้น การเตรียมการเพื่อรองรับสังคมสูงวัย ที่คนไทยกำลังมีอายุยืนยาวขึ้นเรื่อย ๆ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องวางมาตรการเพื่อรองรับสังคมสูงวัยคนไทยอายุยืนทั้งระบบในทุกมิติ ได้แก่ เศรษฐกิจ สภาพแวดล้อม สุขภาพ และสังคม โดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมสนับสนุนการขับเคลื่อนงานทุกมิติ เริ่มตั้งแต่การเตรียมความพร้อมให้ประชากรไทยมีความพร้อมก่อนเข้าสู่วัยสูงอายุอย่างมีคุณภาพ ควบคู่ไปกับการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สูงอายุคงความเป็นพลฒิปลัง (Active Ageing) ยาวนานที่สุด สามารถใช้ชีวิตยามสูงอายุอย่างมีคุณภาพในทุกมิติ และร่วมเป็นพลังขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ จึงมีความเห็นว่า ประเทศไทยมีความจำเป็นต้องมีมาตรการรองรับสังคมสูงวัยคนไทยอายุยืน ๔ มิติ ได้แก่ เศรษฐกิจ สภาพแวดล้อม สุขภาพ และสังคม โดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมสนับสนุนการขับเคลื่อนงานทุกมิติ ดังนี้

๑. มิติเศรษฐกิจ:

๑.๑ การบูรณาการระบบบำนาญ และระบบการออมเพื่อยามสูงอายุ และการปฏิรูประบบการเงินการคลังที่เหมาะสมเพื่อรองรับสังคมสูงวัย

๑.๒ การส่งเสริมและสนับสนุนประชากรวัยทำงานกลุ่มลูกจ้างในการเตรียมความพร้อมเพื่อการเข้าสู่การใช้ชีวิตยามสูงอายุ

๑.๓ การส่งเสริมและสนับสนุนประชากรวัยทำงานกลุ่มที่ไม่ใช่ลูกจ้างในการเตรียมความพร้อมเพื่อการเข้าสู่การใช้ชีวิตยามสูงอายุ

๑.๔ การขยายอายุการทำงาน

๑.๕ การสนับสนุนและสร้างระบบการออมทั้งแบบถ้วนหน้าและสมัครใจผ่านกลไกต่าง ๆ เพื่อรองรับความต้องการในวัยชรา

๑.๖ การสนับสนุนการเพิ่มพูนทักษะและอาชีพทางเลือกในวัยทำงานเพื่อใช้ประโยชน์ในยามสูงอายุ

๑.๗ การกระจายแหล่งการจ้างงานให้อยู่ใกล้ชุมชนชนบท

๑.๘ การจูงใจให้คนต่างชาติดที่มีคุณภาพและต้องการทำงานในประเทศไทยอย่างถาวรได้มีโอกาสทำงาน และพำนักในประเทศไทย

๒. มิติสภาพแวดล้อม:

การปรับปรุงกฎกระทรวงให้มีผลใช้บังคับให้สอดคล้อง ครอบคลุม และมีประสิทธิภาพมากขึ้น จำนวน ๓ ฉบับ ดังนี้

๒.๑ กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา พ.ศ. ๒๕๔๘

๒.๒ กฎกระทรวงกำหนดลักษณะ หรือการจัดให้มีอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก หรือบริการในอาคาร สถานที่ หรือบริการสาธารณะอื่น เพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ พ.ศ. ๒๕๕๕

๒.๓ กฎกระทรวง กำหนดลักษณะ หรือการจัดให้มีอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก หรือบริการในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ และบริการขนส่ง เพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ พ.ศ. ๒๕๕๖

๓. มิติสุขภาพ:

๓.๑ บูรณาการศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตระดับตำบล เพื่อทำหน้าที่เป็นหน่วยปฏิบัติการ (Operation Unit) ในการบูรณาการกิจกรรมและทรัพยากร

๓.๒ การยกระดับผู้บริบาลอาชีพ Formal (Paid) Care Giver

๓.๓ การจัดให้มีศูนย์ฟื้นฟูสุขภาพทุกอำเภอควบคู่กับบริการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ผู้ป่วยระยะกลาง (Intermediate Care)

๔. มิติสังคม:

๔.๑ เพิ่มบทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นผู้รับผิดชอบหลักในการบูรณาการและขับเคลื่อนงานพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในทุกมิติ และพัฒนาระบบรองรับสังคมสูงวัยคนไทยอายุยืนได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทของแต่ละท้องถิ่น

๔.๒ การสร้างการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ “บวร วชร” (บ้าน วัด โรงเรียน วิสาหกิจ ชุมชน โรงพยาบาล) ในการรองรับสังคมสูงวัยในชุมชน

๔.๓ การกำหนดให้มี “ผู้พิทักษ์สิทธิผู้สูงอายุ”

๔.๔ การส่งเสริมผู้ที่มีความพร้อมให้มีบุตรและชะลอการตั้งครรภ์ของผู้ที่ไม่พร้อม

ทั้งนี้ บทบาทของเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่จะช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในทุกมิติ มีดังนี้

๑. ด้านเศรษฐกิจ: การจัดทำบัญชีนวัตกรรมอุปกรณ์ช่วยเหลือในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ (Assisted Devices)

๒. ด้านสภาพแวดล้อม: การออกระเบียบให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินภารกิจด้านเทคโนโลยี และนวัตกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

๓. ด้านสุขภาพ: การส่งเสริมให้มีระบบเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ช่วยดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ

๔. ด้านสังคม: การสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้เพิ่มพูนทักษะการทำงานและทักษะชีวิต

ส่วนที่ ๒

การวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรค 4 มิติ (เศรษฐกิจ สภาพแวดล้อม สุขภาพ และสังคม)

การเพิ่มขึ้นของประชากรสูงอายุอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่ประชากรวัยเด็กและวัยแรงงานลดลง ส่งผลให้สัดส่วนของคนวัยทำงานต่อผู้สูงอายุจะทยอยลดลงเรื่อย ๆ จากคนวัยทำงาน ๖.๔ คน ต่อผู้สูงอายุ ๑ คน ในปี พ.ศ. ๒๕๔๘ จะลดลงเหลือวัยแรงงาน ๕.๔ คนต่อผู้สูงอายุ ๑ คน ในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ และวัยแรงงานลดลงเหลือเพียง ๑.๙ คนต่อผู้สูงอายุ ๑ คนในปี พ.ศ. ๒๕๗๘ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, การคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๓ - ๒๕๘๓, ม.ป.ป.) ทำให้ฐานภาษีของประเทศแคบลง ส่งผลต่อการจัดเก็บรายได้จากภาษีเงินได้ของภาครัฐที่จะนำมาใช้จ่ายในการพัฒนาประเทศลดลงตามไปด้วย ในขณะที่ค่าใช้จ่ายในการจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น อาทิ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ค่ารักษาพยาบาล ฯลฯ อาจนำไปสู่การขาดดุลงบประมาณและการสะสมหนี้สาธารณะเพิ่มขึ้นได้ในอนาคต และกำลังแรงงานที่เป็นปัจจัยการผลิตลดลง ส่งผลให้เกิดปัญหาการขาดแคลนแรงงานที่เพิ่มขึ้น ในขณะที่ประชากรวัยสูงอายุจำเป็นต้องเกษียณอายุการทำงานมีจำนวนมากขึ้น ดังนั้น จะทำอย่างไรที่จะยังคงประชากรวัยสูงอายุที่มีคุณค่าและมีศักยภาพเหล่านี้ให้อยู่ในระบบการทำงานให้นานที่สุด สามารถทำคุณประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคมได้

ดังนั้น สิ่งที่ควรคำนึงถึง คือ ประชากรวัยทำงานซึ่งมีอายุที่ยืนยาวขึ้น ซึ่งเป็นทุนมนุษย์ที่จะประคับประคองเศรษฐกิจในอนาคต ประเด็นสำคัญลำดับแรก คือ จะทำอย่างไรให้ประชากรวัยทำงานมีความพร้อมทั้งการมีสุขภาพที่ดี มีทักษะการทำงานที่หลากหลาย มีเงินออมไว้ใช้หลังเกษียณอย่างเพียงพอจนสิ้นอายุขัย มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัยต่อการใช้ชีวิตยามสูงอายุ เพื่อรองรับผู้สูงอายุทั้งในปัจจุบันและอนาคตให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ในขณะที่สวัสดิการภาครัฐเพื่อสร้างหลักประกันรายได้นายมสูงอายุ ที่มีอยู่ในปัจจุบันมีหลายระบบ และต่างหน่วยต่างมีผู้รับผิดชอบที่แตกต่างกัน ขาดการบูรณาการร่วมกัน เกิดความไม่เป็นเอกภาพ อาทิ เงื่อนไขการเกิดสิทธิ การสมทบจากรัฐ และระดับสิทธิประโยชน์ที่แตกต่างกัน และยังส่งผลให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา อาทิ ความไม่เพียงพอของเงินเพื่อการยังชีพ ความไม่ยั่งยืนของกองทุนเมื่อโครงสร้างประชากรเปลี่ยนแปลงไป ความไม่ครอบคลุมประชากรวัยแรงงานทุกคน โดยเฉพาะแรงงานนอกระบบเป็นจำนวนมากที่ยังตกหล่น ไม่อยู่ในระบบประกันรายได้ใด ๆ ทั้งสิ้น ความซ้ำซ้อนของผู้รับสิทธิประโยชน์อันเนื่องมาจากต่างระบบต่างมีระบบฐานข้อมูลที่แตกต่างกัน ทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณ ยิ่งไปกว่านั้น สมาชิกไม่สามารถย้ายกองทุนเมื่อมีการเปลี่ยนงาน ทำให้การส่งเงินสมทบไม่ต่อเนื่อง และยังส่งผลให้ขาดคุณสมบัติในการรับเงินบำนาญ หรือรับได้ไม่เต็มจำนวน

ปี พ.ศ. ๒๕๖๔ ประเทศไทยก็จะกลายเป็น “สังคมสูงวัยระดับสมบูรณ์” ในขณะที่ บ้านของผู้สูงอายุมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัยเพียง ร้อยละ ๗.๓ ยิ่งไปกว่านั้น พื้นที่สาธารณะ อาทิ ตลาดสด ศูนย์บริการสาธารณสุข สวนสาธารณะ สถานิชนสงเคราะห์ สถานต่าง ๆ เป็นจำนวนมากไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ อาทิ ทางลาด ราวจับบันได - ทางเดิน ห้องน้ำ ฯลฯ ในขณะที่ กฎกระทรวงที่เกี่ยวกับการกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคาร สถานที่ หรือบริการสาธารณะสำหรับคนพิการและผู้สูงอายุที่มีอยู่ในปัจจุบัน จำนวน ๓ ฉบับ (พ.ศ. ๒๕๔๘, พ.ศ. ๒๕๕๕, และ พ.ศ. ๒๕๕๖) ยังไม่ได้มีการบังคับอาคาร

ทุกประเภท ไม่บังคับย้อนหลังกับอาคารที่สร้างก่อนการบัญญัติกฎกระทรวง ตลอดจนไม่มีการกำหนดบทลงโทษ หากไม่ปฏิบัติตาม จึงเป็นเหตุให้ สภาพแวดล้อมในที่อยู่อาศัยและสถานที่สาธารณะเป็นจำนวนมากยังคง ไม่เหมาะสมและปลอดภัยต่อผู้สูงอายุ จากสถิติผู้สูงอายุที่บาดเจ็บด้วยสาเหตุการพลัดตกหกล้มซึ่งเป็นสาเหตุ หลักของกระดูกสะโพกหักระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๙ – ๒๕๖๒ (ณ ไตรมาส ๒) พบว่า มีจำนวน ๑๔๑,๘๘๕ ราย เพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๕ จากปี พ.ศ. ๒๕๕๙ (สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ, พ.ศ. ๒๕๖๒) นำไปสู่ ความพิการและทุพพลภาพ เป็นภาระของครอบครัว ชุมชน และรัฐต้องให้การดูแล และหากเปรียบเทียบ ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลผู้สูงอายุที่หกล้ม กระดูกสะโพกหัก ศีรษะแตก เป็นจำนวน ๑๐๐,๐๐๐ บาทต่อคน ซึ่งสูงกว่าต้นทุนการปรับสภาพบ้านให้มีความเหมาะสม และร้อยละ ๕๐ ของผู้สูงอายุที่ได้รับการรักษาจากการหกล้ม ครั้งหนึ่งเสียชีวิตภายใน ๑ ปี ดังนั้น ประเด็นสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมจึงเป็นอีกหนึ่งประเด็นเร่งด่วนที่สำคัญมาก ที่ควรได้รับการแก้ไข

และด้วยอายุที่เพิ่มมากขึ้น สภาพร่างกายก็เริ่มทรุดโทรมและเจ็บป่วยเป็นโรคต่าง ๆ เพิ่มขึ้นตามไปด้วย โดยประมาณครึ่งหนึ่งของผู้สูงอายุ มีโรคประจำตัวเรื้อรัง เช่น เบาหวาน ความดันโลหิตสูง เป็นต้น ผลกระทบ ด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ติดตามมา อาทิ ภาระค่าใช้จ่ายด้านการจัดสวัสดิการเพิ่มขึ้น เป็นจำนวนมาก จากการคาดการณ์ค่าใช้จ่ายสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นจาก ๖๐,๐๐๐ ล้านบาท ในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ เป็น ๒๒๐,๐๐๐ ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ ๒.๘ ของ GDP ในปี พ.ศ. ๒๕๖๕ (ศูนย์ปฏิบัติการ กรมอนามัย <http://doc.anamai.moph.go.th/index.php?r=str-project/view&id=1022>) ในขณะที่ ผู้บริบาลมืออาชีพ (Formal (Paid) Care Giver) มีความต้องการมากขึ้นเป็นลำดับ ซึ่งปัจจุบัน มีหน่วยงาน ภาครัฐและเอกชนจำนวนมากทำการผลิตผู้บริบาลมืออาชีพดังกล่าว ซึ่งมีความหลากหลายของหลักสูตร กระบวนการผลิต ส่งผลต่อคุณภาพของผู้บริบาลมืออาชีพ แม้ว่า จะ ได้ มีความพยายามควบคุมมาตรฐานการผลิต ให้เป็นไปตามหลักสูตรกลาง ดังนั้น จึงมีความจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่งที่จะต้องยกระดับผู้บริบาลมืออาชีพ ให้เป็น วิชาชีพ มีการกำหนดคุณสมบัติมาตรฐาน ระบบการสอบ การออกใบอนุญาต/รับรอง และการต่อใบอนุญาต จากส่วนกลาง เพื่อรองรับความจำเป็นขั้นพื้นฐานของผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงทั่วประเทศ มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ลดภาระค่าใช้จ่ายในการดูแลและรักษาพยาบาล รวมทั้งลดความแออัดในการเข้ารับ บริการในสถานพยาบาลของรัฐ

แต่อย่างไรก็ดี มาตรการดำเนินการที่ดีที่สุดคือ การส่งเสริมให้คนไทยมีสุขภาพดีให้นานที่สุด ลดช่วงเวลาเจ็บป่วยและภาวะพึ่งพิงผู้อื่นให้น้อยลง พึ่งพาตนเองเป็นหลักให้มากที่สุด โดยการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรคตั้งแต่วัยเยาว์ ตามหลักการ “สร้างนำซ่อม” ซึ่งปัจจุบัน หลายกระทรวงได้เข้าไปส่งเสริมสนับสนุน ให้มีศูนย์ต่าง ๆ ประจำตำบล ภายใต้ชื่อต่าง ๆ อาทิ ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ และ ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์) ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพ หลังการเจ็บป่วยเฉียบพลัน (Intermediate Care Center) (กระทรวงสาธารณสุข) ฯลฯ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมการจัดกิจกรรมของผู้สูงอายุและคนทุกวัยในชุมชนตามความต้องการ ซึ่งศูนย์เหล่านี้ควรบูรณาการ เป็นศูนย์เดียวกัน (Operation Unit) ภายใต้การกำกับดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ โดยได้รับการ

สนับสนุนทรัพยากรดำเนินงานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในส่วนที่เกินขีดความสามารถ เพื่อการบริหารจัดการที่มีเอกภาพ ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล เกิดความคุ้มค่าของการใช้จ่ายงบประมาณ และลดความซ้ำซ้อน

ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทำให้มีการพัฒนานวัตกรรมที่เอื้อประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ เช่น ไม้เท้าช่วยเดิน รถเข็นช่วยเดิน ฯลฯ แต่ปัจจุบันยังไม่มีการจัดทำเป็นบัญชีนวัตกรรมอุปกรณ์ช่วยเหลือในการดำรงชีวิตผู้สูงอายุ (Assisted Devices) เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงนวัตกรรมที่มีคุณภาพได้มาตรฐานที่เชื่อถือได้ในราคาที่เป็นธรรม และช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้มีการนำผลงานวิจัยและพัฒนา นวัตกรรมของไทยให้สามารถผลิตสู่เชิงพาณิชย์และมีมาตรฐานเทียบเคียงที่เชื่อถือได้ ซึ่งสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้สูงกว่าผลิตภัณฑ์และบริการแบบดั้งเดิม ลดการนำเข้านวัตกรรมจากต่างประเทศและรुकตลาดในภูมิภาค สร้างความเข้มแข็งให้แก่อุตสาหกรรมไทยที่ดำเนินการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมให้สามารถเติบโตได้อย่างรวดเร็ว พัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันทางการตลาดต่างประเทศในระยะยาว

ทั้งนี้ แนวคิดการบริหารราชการแผ่นดินมุ่งเน้นให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทหลักในการจัดสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์แก่ประชาชนทุกคนในชุมชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี เนื่องจากเป็นองค์กรที่อยู่ใกล้ชิดกับประชากรมากที่สุด ย่อมรับรู้ เข้าใจสภาพปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุได้เป็นอย่างดี และสามารถเข้าถึงประชากรสูงอายุในพื้นที่ได้ดีที่สุด เร็วที่สุด ทันทต่อเหตุการณ์ได้ และราชการส่วนกลางเป็นผู้กำหนดมาตรฐาน การส่งเสริมและสนับสนุน ตลอดจนการติดตามประเมินผลการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด แต่ในความเป็นจริงกลับพบว่า ข้อกฎหมายยังเป็นอุปสรรคไม่เอื้อต่อการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการกิจดังกล่าวได้ ทำให้ถูกสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินทักท้วงไม่สามารถดำเนินการได้เพราะมิใช่เจ้าของภารกิจ ดังนั้น จึงเป็นประเด็นเร่งด่วนอย่างยิ่งที่จะต้องกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินบทบาทภารกิจการดูแลและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรในชุมชนและการพัฒนาระบบรองรับสังคมสูงวัยภายใต้บริบทของชุมชนที่มีความแตกต่างกันไปในทุกมิติทั้งมิติเศรษฐกิจ สภาพแวดล้อม สุขภาพ สังคม เทคโนโลยีและนวัตกรรม

สังคมสูงวัยมิใช่เป็นเรื่องของผู้สูงอายุเพียงวัยเดียว แต่เป็นเรื่องของคนทุกวัยและทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคธุรกิจที่ทำคุณประโยชน์เพื่อสังคม สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา ครอบครัว อาสาสมัคร ชุมชน ตลอดจนประชากรทุกช่วงวัย ที่จะต้องตระหนักและเข้ามามีส่วนร่วมในการเตรียมความพร้อมไปด้วยกัน เพื่อเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างมีคุณภาพ

จากโจทย์ประเด็นท้าทายต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น ภาครัฐจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเร่งปฏิรูประบบต่าง ๆ ในทุกมิติในวันนี้ เพื่อเตรียมความพร้อมรองรับสังคมสูงวัยคนไทยอายุยืนในอนาคตในอีก ๑๕ ปีที่จะมาถึงในไม่ช้านี้ เพื่อสร้างหลักประกันการดำรงชีวิตที่ดีให้แก่ประชาชนทุกคนอย่างเสมอภาค เท่าเทียม และทั่วถึง สร้างความเป็นธรรม ลดความเหลื่อมล้ำระหว่างบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) ที่ว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”

ส่วนที่ ๓

มาตรการขับเคลื่อนสังคมสูงวัยคนไทยอายุยืนรายมิติ ๔ มิติ (เศรษฐกิจ สภาพแวดล้อม สุขภาพ และสังคม)

๑. มาตรการขับเคลื่อนสังคมสูงวัยคนไทยอายุยืน มิติเศรษฐกิจ

มาตรการขับเคลื่อนสังคมสูงวัยคนไทยอายุยืน มิติเศรษฐกิจ ประกอบด้วย ๘ ประเด็นเร่งด่วน ดังนี้

- ๑.๑ การบูรณาการระบบบำนาญและระบบการออมเพื่อยามสูงอายุ และการปฏิรูประบบการเงินการคลังที่เหมาะสมเพื่อรองรับสังคมสูงวัย
- ๑.๒ การส่งเสริมและสนับสนุนประชากรวัยทำงานกลุ่มที่ไม่ใช่ลูกจ้างในการเตรียมความพร้อมเพื่อการเข้าสู่การใช้ชีวิตยามสูงอายุ
- ๑.๓ การส่งเสริมและสนับสนุนประชากรวัยทำงานกลุ่มลูกจ้างในการเตรียมความพร้อมเพื่อการเข้าสู่การใช้ชีวิตยามสูงอายุ
- ๑.๔ การขยายอายุการทำงาน
- ๑.๕ การสนับสนุนและสร้างระบบการออมทั้งแบบถ้วนหน้าและสมัครใจผ่านกลไกต่าง ๆ เพื่อรองรับความต้องการในยามสูงอายุ
- ๑.๖ การสนับสนุนการเพิ่มพูนทักษะและอาชีพทางเลือกในวัยทำงานเพื่อใช้ประโยชน์ในยามสูงอายุ
- ๑.๗ การกระจายแหล่งการจ้างงานให้อยู่ใกล้ชุมชนชนบท
- ๑.๘ การจูงใจให้คนต่างชาติที่มีคุณภาพและต้องการทำงานในประเทศไทยอย่างถาวรได้มีโอกาสทำงานและพำนักในประเทศไทย

โดยทั้ง ๘ ประเด็นที่กล่าวมาข้างต้น มีวิธีการดำเนินงานโดยสังเขป และหน่วยงานรับผิดชอบ ดังนี้

ที่	มาตรการ	วิธีการดำเนินงาน	หน่วยงานรับผิดชอบ
๑	การบูรณาการระบบบำนาญและระบบการออมเพื่อยามสูงอายุ และการปฏิรูประบบการเงินการคลังที่เหมาะสมเพื่อรองรับสังคมสูงวัย	เสนอ ร่างพระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายบำเหน็จบำนาญแห่งชาติ พ.ศ. .... (โดยกระทรวงการคลัง) ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาจัดตั้งคณะกรรมการนโยบายบำเหน็จบำนาญแห่งชาติ เพื่อทำหน้าที่ นำเสนอนโยบายด้านบำเหน็จบำนาญในภาพรวมของประเทศอย่างบูรณาการ แนวทางการปฏิรูประบบการเงินการคลังที่เหมาะสมเพื่อการสร้างระบบบำนาญและการออมที่มั่นคง เพียงพอ และยั่งยืนในการรองรับสังคมสูงวัยในอนาคต	กระทรวงการคลัง

ที่	มาตรการ	วิธีการดำเนินงาน	หน่วยงาน รับผิดชอบ
๒	การส่งเสริมและสนับสนุนประชากรวัยทำงานกลุ่มที่ไม่ใช่ลูกจ้างในการเตรียมความพร้อมเพื่อการเข้าสู่การใช้ชีวิตยามสูงอายุ	<p>ปรับปรุงพระราชบัญญัติกองทุนการออมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๔ ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. ส่งเสริมการสมัครสมาชิกโดยให้มีรูปแบบ สอดคล้องกับอาชีพและรายได้ที่แตกต่างกัน ๒. รัฐบาลนำเงินสนับสนุนการออมในส่วนที่รัฐจะจ่าย สมทบกองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.) มาเป็นเงินก้อนละ ๑๐๐,๐๐๐ บาท ให้กับเด็กแรกเกิด แต่มีเงื่อนไขที่ผู้นั้นจะต้องออมอย่างต่อเนื่องตามที่ กอช. กำหนด และจะได้รับเงิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท ซึ่งเป็นเงินสมทบของรัฐ ก้อนเดียวกับที่รัฐต้องสมทบตามพระราชบัญญัติกองทุนการออมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๔ และจะเฉลี่ยคืนเงินออมทั้งหมดเป็นบำนาญในยามสูงอายุ ๓. ให้เด็กสามารถเป็น สมาชิกกองทุนการออมแห่งชาติได้โดยพ่อแม่เป็นผู้จ่ายเงินเพื่อการออมแทน 	กระทรวงการคลัง
๓	การส่งเสริมและสนับสนุนประชากรวัยทำงานกลุ่มลูกจ้างในการเตรียมความพร้อมเพื่อการเข้าสู่การใช้ชีวิตยามสูงอายุ	<ol style="list-style-type: none"> ๑. จัดตั้งกองทุนสำรองเลี้ยงชีพภาคบังคับ ในรูปแบบของ กองทุนบำเหน็จบำนาญแห่งชาติ เพื่อให้ลูกจ้างทุกคนมีหลักประกันยามชราภาพภาคบังคับ โดยให้เป็นส่วนหนึ่งของกองทุนสำรองเลี้ยงชีพภาคสมัครใจที่มีอยู่เดิม ๒. เร่งรัดการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติกองทุนบำเหน็จบำนาญแห่งชาติ พ.ศ. .... ซึ่งคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบด้วยแล้ว เพื่อกระทรวงการคลังดำเนินการต่อไป 	กระทรวงการคลัง
๔	การขยายอายุการทำงาน	๑. ขยายอายุเกษียณราชการจาก ๖๐ ปี เป็น ๖๕ ปี เฉพาะบางสายงาน เช่น สายวิชาการ	๑. กระทรวงแรงงาน

ที่	มาตรการ	วิธีการดำเนินงาน	หน่วยงาน รับผิดชอบ
		<p>ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ชำนาญการ โดยจะต้องมีการประเมินความพร้อม ความสามารถ ทุก ๒ ปี ทั้งนี้ ไม่ครอบคลุมตำแหน่งบริหาร</p> <p>๒. กำหนดให้มีมาตรการส่งเสริม จูงใจ และเงื่อนไขให้ภาคเอกชนขยายอายุการทำงานของลูกค้าให้ยาวขึ้น</p> <p>๓. สร้างแรงจูงใจกระตุ้นและให้ข้อมูลกับผู้ประกอบอาชีพอิสระให้ขยายอายุการทำงานยาวขึ้น</p>	<p>๒. สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน</p>
๕	<p>การสนับสนุนและสร้างระบบการออมทั้งแบบถ้วนหน้าและสมัครใจผ่านกลไกต่าง ๆ เพื่อรองรับความต้องการในวัยสูงอายุ</p>	<p>๑. การส่งเสริมการออมภาคสมัครใจรูปแบบต่าง ๆ เพื่อสร้างความมั่นคงทางการเงินยามสูงอายุให้มากยิ่งขึ้น ได้แก่ การสนับสนุนกองทุนสวัสดิการชุมชน การส่งเสริมการลงทุนระยะยาวผ่านกลไกของตลาดทุน</p> <p>๒. การสร้างให้มีระบบการออมอย่างถ้วนหน้า ทั้งนี้ เพราะผู้ประกอบการอาชีพอิสระยังขาดระบบสวัสดิการที่เป็นระบบการบังคับออมเพื่อใช้ในยามชรา</p>	<p>กระทรวงการคลัง, กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์</p>
๖	<p>การสนับสนุนการเพิ่มพูนทักษะและอาชีพทางเลือกที่ ๒ ในวัยทำงานและหลังเกษียณเพื่อใช้ประโยชน์ในวัยสูงอายุ</p>	<p>การสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการเข้ารับการศึกษาเพิ่มพูนทักษะจากสถาบันและภาคธุรกิจเอกชน</p>	<p>กระทรวงแรงงาน</p>
๗	<p>การกระจายแหล่งการจ้างงานให้อยู่ใกล้ชุมชนชนบท</p>	<p>การสร้างแรงจูงใจให้อุตสาหกรรม พาณิชยกรรมและบริการไปตั้งในต่างจังหวัด เช่น การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน การให้สิทธิพิเศษทางภาษี เพื่อให้</p>	<p>๑. กระทรวงการคลัง ๒. กระทรวงอุตสาหกรรม</p>

ที่	มาตรการ	วิธีการดำเนินงาน	หน่วยงาน รับผิดชอบ
		คนทำงานสามารถทำงานดูแลครอบครัวและ ผู้สูงอายุได้	
๘	การจูงใจให้คนต่างชาติ ที่มีคุณภาพและ ต้องการทำงานใน ประเทศไทยอย่างถาวร ได้มีโอกาสทำงาน และ พำนักในประเทศไทย	๑. สร้างเงื่อนไขของบุคคลที่มีคุณภาพ และประเมิน บุคคลที่มีคุณภาพ ๒. ให้แรงจูงใจ และอำนวยความสะดวกให้ผู้ที่มี คุณภาพได้สนใจและเข้ามาทำงานในประเทศไทย	๑. กระทรวงแรงงาน ๒. สำนัก นายกรัฐมนตรี (สำนักงาน คณะกรรมการ ส่งเสริมการ ลงทุน (BOI) ๓. สำนักงานตำรวจ แห่งชาติ (สำนักงานตรวจ คนเข้าเมือง)

๒. มาตรการขับเคลื่อนสังคมสูงวัยคนไทยอายุยืน มิติสภาพแวดล้อม

มาตรการขับเคลื่อนสังคมสูงวัยคนไทยอายุยืน มิติสภาพแวดล้อม มีประเด็นเร่งด่วน คือ การปรับปรุง
กฎกระทรวงให้มีผลใช้บังคับให้สอดคล้อง ครอบคลุม และมีประสิทธิภาพมากขึ้น จำนวน ๓ ฉบับ ดังนี้

๒.๑ กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา
พ.ศ. ๒๕๕๘

๒.๒ กฎกระทรวงกำหนดลักษณะ หรือการจัดให้มีอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก หรือบริการในอาคาร
สถานที่ หรือบริการสาธารณะอื่น เพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ พ.ศ. ๒๕๕๕

๒.๓ กฎกระทรวงกำหนดลักษณะ หรือการจัดให้มีอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก หรือบริการในอาคาร
สถานที่ ยานพาหนะ และบริการขนส่ง เพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ พ.ศ. ๒๕๕๖

โดยในประเด็นที่กล่าวมาข้างต้น มีวิธีการดำเนินงานโดยสังเขป และหน่วยงานรับผิดชอบ ดังนี้

ที่	ประเด็น	วิธีการดำเนินงาน (โดยสังเขป)	หน่วยงานรับผิดชอบ
๑	<p>การปรับปรุงกฎกระทรวงให้มีผลใช้บังคับให้สอดคล้อง ครอบคลุม และมีประสิทธิภาพในการบังคับมากขึ้น โดย</p> <p>๑. ให้บังคับใช้กับอาคาร สาธารณะทุกขนาดอาคาร</p> <p>๒. อาคารเก่าที่สร้างก่อนออกกฎกระทรวงให้ดำเนินการแล้วเสร็จภายในระยะเวลา ๕ ปี หลังจากกฎกระทรวงมีผลบังคับใช้</p> <p>๓. อาคาร หรือ สถานที่ หรือ พื้นที่ สาธารณะไหน ไม่ดำเนินการ เจ้าพนักงานท้องถิ่นสามารถสั่งห้ามใช้ อาคารสถานที่ พื้นที่ สาธารณะ เป็นการชั่วคราวได้ จนกว่าจะดำเนินการ แก้ไขแล้วเสร็จ</p> <p>4. แก้ไขชื่อกฎกระทรวง โดยเพิ่ม คำว่า “ผู้สูงอายุ” ก่อนคำว่า “คนพิการที่เข้าถึงและ ใช้ประโยชน์จากอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก หรือ บริการในอาคาร สถานที่ หรือบริการสาธารณะอื่น</p>	<p>๑. แก้ไขกฎกระทรวง ๓ ฉบับ ดังนี้</p> <p>๑.๑ กฎกระทรวงกำหนด สิ่งอำนวยความสะดวก ในอาคารสำหรับผู้พิการ หรือทุพพลภาพ และ คนชรา พ.ศ. ๒๕๔๘</p> <p>๑.๒ กฎกระทรวงกำหนดลักษณะ หรือการจัดให้มีอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก หรือ บริการในอาคาร สถานที่ หรือบริการสาธารณะอื่น เพื่อให้คนพิการสามารถ เข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ พ.ศ. ๒๕๕๕</p> <p>๑.๓ กฎกระทรวง กำหนด ลักษณะ หรือการจัดให้มี อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก หรือบริการ ในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ และบริการ ขนส่งเพื่อให้คนพิการ สามารถเข้าถึงและ ใช้ประโยชน์ได้ พ.ศ. ๒๕๕๖</p>	<p>กระทรวงมหาดไทย</p> <p>กระทรวงการพัฒนา สังคมและความมั่นคง ของมนุษย์</p> <p>กระทรวงคมนาคม</p>
๒	<p>งบประมาณในการสร้างอาคาร โครงสร้างพื้นฐาน (เช่น ถนน ระบบ ขนส่งมวลชน เป็นต้น) ต้องสอดคล้อง กับกฎกระทรวงที่แก้ไขแล้ว</p>	<p>ขอมติคณะรัฐมนตรีให้ หน่วยงานราชการ และหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง (เช่น รถไฟฟ้ามหานคร บริษัทท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) การรถไฟแห่งประเทศไทย เป็นต้น) ดำเนินการอย่างเคร่งครัด</p>	<p>กระทรวงการคลัง</p>

ที่	ประเด็น	วิธีการดำเนินงาน (โดยสังเขป)	หน่วยงานรับผิดชอบ
๓	ให้มีการรายงานผล และตรวจติดตาม อาคารส่วนราชการทั้งหมดว่าได้ ดำเนินการแก้ไข ตั้งแต่ เดือน พฤษภาคม ๒๕๕๒ แล้ว แต่ขาดความ ครอบคลุม และไม่ต่อเนื่อง	ขอมติคณะรัฐมนตรีให้หน่วยงาน ราชการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการร่วมกับ องค์กรผู้สูงอายุ คนพิการในพื้นที่ตรวจติดตาม และ มอบประกาศรับรองอาคารที่ผ่าน เกณฑ์	๑. กระทรวงการ พัฒนาสังคมและ ความมั่นคง ของมนุษย์ ๒. กระทรวงมหาดไทย ๓. หน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง
๔	ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีภารกิจปรับสภาพแวดล้อม บ้านผู้สูงอายุในชุมชนได้	ให้มีประกาศกระทรวงมหาดไทย และรายละเอียด กฎเกณฑ์เรื่องการ ปรับสภาพแวดล้อม บ้านผู้สูงอายุ ใน ชุมชน	กระทรวงมหาดไทย

๓. มาตรการขับเคลื่อนสังคมสูงวัยคนไทยอายุยืน มิติสุขภาพ

มาตรการขับเคลื่อนสังคมสูงวัยคนไทยอายุยืน มิติสุขภาพ ประกอบด้วย 3 ประเด็นเร่งด่วน ดังนี้

๓.๑ การบูรณาการศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตระดับตำบล เพื่อทำหน้าที่เป็นหน่วยปฏิบัติการ (Operation Unit) ในการบูรณาการกิจกรรมและทรัพยากร

๓.๒ การยกระดับผู้บริบาลมืออาชีพ Formal (Paid) Care Giver

๓.๓ การจัดให้มีศูนย์ฟื้นฟูสุขภาพทุกอำเภอ ควบคู่กับบริการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ผู้ป่วย
ระยะกลาง (Intermediate Care)

โดยทั้ง ๓ ประเด็นที่กล่าวมาข้างต้น มีวิธีการดำเนินงานโดยสังเขป และหน่วยงานรับผิดชอบ ดังนี้

ที่	ประเด็น	วิธีการดำเนินงาน (โดยสังเขป)	หน่วยงานรับผิดชอบ
๑	บูรณาการศูนย์พัฒนาคุณภาพ ชีวิตระดับตำบล เพื่อทำหน้าที่ เป็นหน่วยปฏิบัติการ (Operation Unit) ใน	๑. บูรณาการกิจกรรมศูนย์ฟื้นฟู สมรรถภาพหลังการเจ็บป่วย เฉียบพลัน (Intermediate Care Center) (กระทรวงสาธารณสุข)	๑. กระทรวงการ พัฒนาสังคมและ ความมั่นคงของ มนุษย์

ที่	ประเด็น	วิธีการดำเนินงาน (โดยสังเขป)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	การบูรณาการกิจกรรมและ ทรัพยากร	<p>ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริม อาชีพผู้สูงอายุ (กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์) ชมรม ผู้สูงอายุ ฯลฯ เข้าด้วยกัน</p> <p>๒. จัดหาสถานที่โดยอาจใช้ ศูนย์พัฒนา คุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพ ผู้สูงอายุ (พม.) ที่มีอยู่แล้ว หรือ สถานที่ของวัด และ โรงเรียน</p> <p>๓. มอบหมายให้องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น ดูแลโดยได้รับการ สนับสนุนทรัพยากร และองค์ความรู้ จากหน่วยงานของ กระทรวงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง</p> <p>๔. นำหลักการธนาคารเวลา/ธนาคาร ความดี โดยให้จิตอาสาสามารถร่วมทำงาน ในศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตระดับตำบล</p>	<p>๒. กระทรวงสาธารณสุข</p> <p>๓. กระทรวงมหาดไทย</p> <p>๔. กระทรวงศึกษาธิการ</p> <p>๕. กระทรวงวัฒนธรรม</p>
๒	การยกระดับผู้บริบาลมืออาชีพ Formal (Paid) Care Giver	<p>๑. มีการกำหนดคุณสมบัติมาตรฐาน</p> <p>๒. มีการสอบและออกใบอนุญาต/รับรอง จากส่วนกลาง และการต่อใบอนุญาต/ รับรอง</p> <p>๓. นำคุณสมบัติมาตรฐานของผู้บริบาลมือ อาชีพ Formal (Paid) Care Giver ไปผูกกับ ระเบียบการได้รับค่าตอบแทน จากกองทุนระบบการดูแลระยะยาว</p> <p>๔. พัฒนาระบบการกำกับติดตามการ ปฏิบัติงานของผู้บริบาลมืออาชีพ Formal (Paid) Care Giver</p>	<p>๑. กระทรวงสาธารณสุข</p> <p>๒. กระทรวงการ พัฒนาสังคมและ ความมั่นคงของ มนุษย์</p> <p>๓. กระทรวงมหาดไทย</p>
๓	การจัดให้มีศูนย์ฟื้นฟูสุขภาพ ทุกอำเภอ ควบคู่ไปกับบริการ ฟื้นฟูสมรรถภาพทางการ	การส่งเสริมให้โรงพยาบาล (ประจำ อำเภอ) มีศูนย์ฟื้นฟูสุขภาพทุกอำเภอ ควบคู่ไปกับบริการฟื้นฟูสมรรถภาพ	กระทรวงสาธารณสุข

ที่	ประเด็น	วิธีการดำเนินงาน (โดยสังเขป)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	แพทย์ ผู้ป่วยระยะกลาง (Intermediate Care)	ทางการแพทย์ ผู้ป่วยระยะกลาง (Intermediate Care) โดยเริ่มปีละ อย่างน้อย ร้อยละ ๑๐ และครบทุกอำเภอ ภายใน ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๗)	

๔. มาตรการขับเคลื่อนสังคมสูงวัยคนไทยอายุยืน มิติสังคม

มาตรการขับเคลื่อนสังคมสูงวัยคนไทยอายุยืน มิติสังคม ประกอบด้วย ๔ ประเด็นเร่งด่วน ดังนี้

๔.๑ เพิ่มบทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นผู้รับผิดชอบหลักในการบูรณาการและขับเคลื่อนงานพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในทุกมิติ และพัฒนาระบบรองรับสังคมสูงวัยคนไทยอายุยืนได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทของแต่ละท้องถิ่น

๔.๒ การสร้างการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ “บวร วชร” (บ้าน วัด โรงเรียน วิสาหกิจ ชุมชน โรงพยาบาล) ในการรองรับสังคมสูงวัยในชุมชน

๔.๓ การกำหนดให้มี “ผู้พิทักษ์สิทธิผู้สูงอายุ”

๔.๔ การส่งเสริมผู้ที่มีความพร้อมให้มีบุตรและชะลอการตั้งครุฑของผู้ที่ไม่พร้อม

โดยทั้ง ๓ ประเด็นที่กล่าวมาข้างต้น มีวิธีการดำเนินงานโดยสังเขป และหน่วยงานรับผิดชอบ ดังนี้

ที่	ประเด็น	วิธีการดำเนินงาน (โดยสังเขป)	หน่วยงานรับผิดชอบ
๑	เพิ่มบทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นผู้รับผิดชอบหลักในการบูรณาการและขับเคลื่อนงานพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในทุกมิติ และพัฒนาระบบรองรับสังคมสูงวัยคนไทยอายุยืนได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทของแต่ละท้องถิ่น	๑. คณะรัฐมนตรีควรมีมติให้ สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำหนดกรอบภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ชัดเจน โดยคำนึงถึงประเด็นต่อไปนี้ ๑.๑ ระบบรองรับสังคมสูงวัยคนไทยอายุยืน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องเป็นระบบที่สามารถรองรับคุณภาพชีวิตของประชาชนในบริบทของสังคมสูงวัย	๑. สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี (สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) ๒. กระทรวงมหาดไทย

ที่	ประเด็น	วิธีการดำเนินงาน (โดยสังเขป)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		<p>ได้ในทุกมิติ จึงเป็นงานที่ต้องบูรณาการ และประสานกับทุกกระทรวง เพื่อให้เกิดการทำงานเชิงหน้าที่ (Function base) ได้ครบในพื้นที่</p> <p>๑.๒ ต้องทำความเข้าใจตรงกันว่า งานเชิงพื้นที่ (Area base) ซึ่งเป็นงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น สามารถทำงานที่มีส่วนทับซ้อนกับงานเชิงหน้าที่ (function base) ของกระทรวงได้ เพราะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องดูแลภาพรวมในทุกมิติของพื้นที่</p> <p>๒. ดำเนินการถ่ายโอนภารกิจให้กับท้องถิ่นที่มีความพร้อม เช่น เทศบาลนคร/เทศบาลตำบล เพื่อให้ “นำร่องหรือเป็นต้นแบบ” ของการพัฒนาระบบรองรับสังคมสูงวัยในท้องถิ่นและให้ดำเนินการทดลองดำเนินงานพัฒนาระบบที่สำคัญ เช่น การจ้างงานผู้สูงอายุ โรงเรียนสามวัย ฯลฯ</p>	
๒	<p>การสร้างการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ “บวร วชร” (บ้าน วัด โรงเรียน วิสาหกิจ ชุมชน โรงพยาบาล) ในการรองรับสังคมสูงวัยในชุมชน</p>	<p>๑. การใช้มติคณะรัฐมนตรี เพื่อขอความร่วมมือจากมหาเถรสมาคม ให้จัดสรรงบประมาณจากเงินบริจาคที่วัดได้รับมาใช้ในกิจกรรมรองรับสังคมสูงวัยในชุมชน</p> <p>๒. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน/ วิสาหกิจ ด้วยการขยายผลโครงการวิสาหกิจเพื่อสังคม เช่น ระบบการดูแลผู้สูงอายุในเขตเมือง ระบบการดูแลผู้สูงอายุช่วงกลางวัน ระบบการดูแลระยะยาว ระบบการดูแลระยะ</p>	<p>๑. กระทรวงวัฒนธรรม</p> <p>๒. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์</p> <p>๓. กระทรวงมหาดไทย</p> <p>๔. กระทรวงสาธารณสุข</p>

ที่	ประเด็น	วิธีการดำเนินงาน (โดยสังเขป)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		สุดท้าย การเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต เป็นต้น	
๓	การกำหนดให้มี “ผู้พิทักษ์สิทธิ ผู้สูงอายุ”	การบัญญัติกฎหมายกำหนดให้มีผู้พิทักษ์ สิทธิผู้สูงอายุในกรณีที่มีภาวะพึ่งพิงหรือ สมองเสื่อมที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองใน กิจวัตรประจำวันได้ตามปกติ เพื่อทำหน้าที่ จัดการทรัพย์สินและดูแลชีวิตความเป็นอยู่ ของผู้สูงอายุ	กระทรวงการ พัฒนาสังคมและความ มั่นคงของมนุษย์
๔	การส่งเสริมผู้ที่มีความพร้อม ให้มีบุตรและชะลอการตั้งครรรภ์ ของผู้ที่ไม่พร้อม	๑. การส่งเสริมให้ผู้ที่เป็นพ่อช่วยแบ่งเบา ภาระการเลี้ยงดูบุตร โดยได้รับวันลา ในการเลี้ยงดูบุตรเพิ่มขึ้น ๒. เพิ่มความคุ้มครองแรงงานในส่วนที่ยัง ไม่ได้คุ้มครองสิทธิลาคลอดแบบไม่หัก เงินเดือนแรงงานในระบบประกันสังคม ๓. กำหนดให้หน่วยงานราชการและเอกชน มีสถานเลี้ยงดูเด็ก ๔. การเพิ่มค่าลดหย่อนบุตร	๑. กระทรวงแรงงาน ๒. กระทรวงการคลัง

ส่วนที่ ๔

เทคโนโลยีและนวัตกรรมรองรับสังคมสูงวัยคนไทยอายุยืน

ปัจจุบันเทคโนโลยีและนวัตกรรมมีส่วนสำคัญต่อการดำรงชีวิตของประชากรไทย และมีส่วนสำคัญในการสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนทุกช่วงวัย ดังนั้น ในสถานการณ์สังคมสูงวัยของประเทศไทย จึงมีความจำเป็นที่ต้องใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนมาตรการรองรับสังคมสูงวัยคนไทยอายุยืนในทุกมิติ ทั้งมิติเศรษฐกิจ สภาพแวดล้อม สุขภาพ และสังคม แต่ปัจจุบันการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาปรับใช้กับการทำงานด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชากรเพื่อรองรับสังคมสูงวัยคนไทยอายุยืน ยังมีปัญหาในหลากหลายประเด็น อาทิ

๑. ระเบียบกระทรวงมหาดไทยยังไม่รองรับให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถเบิกจ่ายงบประมาณด้านดิจิทัลเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้วยงบประมาณของตนเองได้ ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งถูกสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินท้วงติงการดำเนินภารกิจดังกล่าวไม่สามารถเบิกจ่ายได้ เพราะเป็นภารกิจที่เข้าซ้อนกับกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

๒. ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยี ประกอบกับความกังวลในเรื่องการขาดความเป็นส่วนตัวและความปลอดภัย ทำให้ผู้สูงอายุบางคนเข้าไม่ถึง และไม่ยอมรับเทคโนโลยีใหม่ ๆ

๓. ปัญหาการถูกฉ้อโกงหรือหลอกลวงจากสังคมบนโลกออนไลน์ และการได้รับข้อมูลข่าวสารที่บิดเบือนไม่เป็นความจริง

๔. นวัตกรรมที่ผลิตขึ้นไม่รองรับและสอดคล้องกับการเชื่อมต่อ/สัญญาณในประเทศไทย รวมถึงการขอใบอนุญาตจากภาครัฐที่มีขั้นตอนที่ยุ่งยากซับซ้อน ไม่เอื้อต่อการดำเนินงาน

๕. การทดลองนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่นำเข้ามาจากต่างประเทศมีขั้นตอนและระยะเวลาในการทดลองใช้นวัตกรรม ประมาณ ๖ เดือน และหากมีการนำเข้าเทคโนโลยีและนวัตกรรมชิ้นใหม่ต้องใช้ระยะเวลาในขั้นตอนการขอใบอนุญาตนำเข้าแต่ละกรณี จึงทำให้การพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมเป็นไปอย่างล่าช้าและขาดความต่อเนื่อง

๖. ต้นทุนการผลิตนวัตกรรมสูง ทำให้ประชาชนที่มีฐานะยากจนไม่สามารถเข้าถึงนวัตกรรมและเทคโนโลยี

ดังนั้น นวัตกรรมและเทคโนโลยีจึงเป็นประเด็นเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการ เพื่อรองรับสังคมสูงวัยคนไทยอายุยืน ๔ มิติ (ตาราง)

มิติ	ข้อเสนอ/มาตรการ	หน่วยงานที่รับผิดชอบ
๑. เศรษฐกิจ	การจัดทำบัญชีนวัตกรรมอุปกรณ์ช่วยเหลือในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ (Assistive Devices)	กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

มิติ	ข้อเสนอ/มาตรการ	หน่วยงานที่รับผิดชอบ
๒. สภาพแวดล้อม	<p>การออกระเบียบให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินภารกิจด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อาทิ</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. บ้านอัจฉริยะ (Smart Home – Smart Health) ๒. ระบบบริการแจ้งเตือนเหตุฉุกเฉินที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ (Smart Technology of Pre-Hospital EMS Service for Senior Citizen) เพื่อตรวจจับการเคลื่อนไหวของผู้สูงอายุ หากผู้สูงอายุมีความผิดปกติทางการเคลื่อนไหว หกล้ม เจ็บป่วย หรือต้องการความช่วยเหลือ เครื่องมือนี้จะทำการแจ้งเตือนไปยังศูนย์ปฏิบัติการเหตุฉุกเฉิน (Control Center for Emergency Response for Operation Service) เพื่อประสานแจ้งเพื่อนบ้าน หรือส่งรถพยาบาลฉุกเฉินไปให้ความช่วยเหลือตามสภาพปัญหาของผู้สูงอายุ เป็นราย ๆ ไป 	<ol style="list-style-type: none"> ๑. สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี (สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) ๒. กระทรวงมหาดไทย
๓. สุขภาพ	<p>การส่งเสริมให้มีระบบเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ช่วยดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ อาทิ</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. การแพทย์ทางไกล (Telemedicine) การนำเทคโนโลยีที่ช่วยให้ผู้ป่วยและบุคลากรทางการแพทย์สามารถพูดคุยตอบโต้กันได้แบบ Real-time ๒. ระบบการแจ้งเตือนระหว่างผู้สูงอายุ จากที่บ้านไปโรงพยาบาล (Home Care Service Application) ซึ่งพยาบาลหรือเจ้าหน้าที่จะประเมินสภาพความเจ็บป่วยก่อนที่รถพยาบาลจะไปถึงบ้าน หรือก่อนที่ผู้ป่วยจะมาถึงโรงพยาบาล ๓. แอปพลิเคชัน Home Care Service เมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินคนไข้สามารถกดปุ่มในแอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟน เพื่อให้พยาบาลประเมินคนไข้ก่อนรถพยาบาลจะไปถึงบ้าน และเชื่อมโยงกับฐานข้อมูลสุขภาพของคนไข้แบบทันต่อสถานการณ์ (Real time) 	กระทรวงสาธารณสุข
๔. สังคม	๑. สร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ทั้งทักษะการทำงานและทักษะชีวิต การส่งเสริมการเพิ่มพูนและปรับเปลี่ยนทักษะ	<ol style="list-style-type: none"> ๑. กระทรวงแรงงาน ๒. กระทรวงศึกษาธิการ

มิติ	ข้อเสนอ/มาตรการ	หน่วยงานที่รับผิดชอบ
	<p>การทำงานและทักษะชีวิต เพื่อเตรียมคนในวัยทำงานให้พร้อมที่จะเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ (เรียนรู้ในที่ทำงานหรือออนไลน์)</p> <p>๒. ปรับปรุงกฎหมายให้สามารถนำเงินจากกองทุนที่สนับสนุนการพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยี เพื่อใช้ประโยชน์รองรับสังคมสูงวัย</p>	<p>๓. กระทรวงมหาดไทย</p> <p>๔. กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม</p> <p>๕. กระทรวงดิจิทัล เพื่อเศรษฐกิจและสังคม</p>

*****

